

# Rasespesifikk avlsstrategi (RAS) for labrador retriever



Versjon 1

Gyldig t.o.m. 01.04.2019



**Norsk  
Kennel Klub**  
HUNDEEIERNES ORGANISASJON



## Innholdsfortegnelse

Innledning.....	4
Generelt .....	4
Rasens historie; bakgrunn og utvikling.....	4
Overordnet mål for rasen .....	6
Rasens populasjon.....	7
Populasjonsstørrelse .....	7
Gjennomsnittlig kullstørrelse .....	8
Effektiv populasjonsstørrelse .....	8
Innavlsgrad .....	8
Bruk av avlsdyr .....	9
Innhenting av avlsmateriale fra andre land.....	9
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål.....	9
Prioritering og strategi for å nå målene .....	9
Helse.....	10
Generell beskrivelse av helsesituasjonen i rasen.....	10
Forekomst av helseproblemer, sykdommer og/eller defekter .....	10
Leddlidelser.....	11
Arvelige øyesykdommer .....	13
Hudsykdommer .....	13
Andre arvelige tilstander.....	14
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål.....	15
Prioritering og strategi for å nå målene .....	15
Mentalitet og bruksegenskaper.....	15
Jaktprøver, bruksprøver og mentaltester.....	15
Jaktlig funksjon .....	15
Blodspor/fersksporprøver.....	17
Mentaltester.....	17
Mentalitet og bruksegenskaper i forhold til rasestandarden.....	17
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål.....	18
Prioritering og strategi for å nå målene .....	18
Atferd .....	18
Atferdsproblemer .....	18

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål.....	18
Prioritering og strategi for å nå målene .....	18
Eksteriør.....	19
Eksteriørbedømmelser.....	19
Overdrevne eksteriørtrekk.....	19
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål.....	19
Prioritering og strategi for å nå målene .....	19
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål.....	19
Prioritering og strategi for å nå målene .....	19
Oppsummering.....	20
Prioritering av viktige kortsiktige og langsiktige mål.....	20
Plan for videre arbeid i klubben.....	20

## Innledning

Norsk Kennel Klub (NKK) har det overordnede ansvaret for hundeavl og hunderaser i Norge, men forvaltning av rasene er delegert til raseklubbene. For labrador retriever er det Norsk Retrieverklubb som har dette ansvaret.

NKK ønsker at alle raser skal ha sin egen skriftlige avlsstrategi og i 2012 startet arbeidet med dette gjennom at alle raseklubber fikk i oppgave å utarbeide en rasespesifikk avlsstrategi (RAS) for sine respektive raser. Dette dokumentet skal definere og tydeliggjøre målene som klubben har for rasen og bevisstgjøre oppdrettere/hannhundeiere slik at det kan fungere som et verktøy for sunn hundeavl også i fremtiden.

NKKs "Avlsstrategi" og "Etske grunnregler for avl og oppdrett" utgjør fundamentet som RAS skal bygges på. Hensikten er ikke å innføre flere avlsrestriksjoner, men å lage en strategi for å nå NKKs målsetning om *Funksjonelt friske hunder med rasetyypisk konstruksjon og mentalitet, som kan leve et langt og lykkelig liv til glede for seg selv, sine eiere og samfunnet.*

I Norsk Retrieverklubb er arbeidet med å utarbeide RAS delegert til de forskjellige raserådene og er en høyt prioritert oppgave. Dette dokumentet utgjør den første utgaven av RAS for labrador retriever. Meningen er at det skal bearbeides videre og stadig være i utvikling. Raserådet som har utarbeidet denne første utgaven har bestått av Torunn Sørbye, Sven Slettedal og Silje Hveding. I tillegg har Berit Langdahl Andresen vært med i arbeidsgruppen og laget utkastet til avsnittene om mentalitet, bruksegenskaper og atferd.

Håpet er at dette skal være et levende dokument som oppdrettere og hannhundeiere vil bruke aktivt i fremtidig avlsarbeid.

## Generelt

### Rasens historie; bakgrunn og utvikling

I begynnelsen av forrige århundre stiftet engelske sjøfolk og handelsmenn, som kom til Newfoundland, bekjentskap med en hunderase de tidligere ikke hadde sett. Av tidlige beskrivelser fremgår det at rasen hadde to varianter. En stor og langpelset hund og en mindre, lettere bygget, kortpelset hund. Om den siste gikk det de utroligste historier om arbeidskapasitet og apporteringsevne. Den fanget fisker som smatt ut av garnene, hentet fiskeredskaper som satte seg fast i bunnen, svømte i land fortøyninger og var dessuten en ypperlig jakthund, både på sjøfugl og annen jakt.

Utseendemessig var den kraftig og kompakt. En solid og robust hund med en pels som kunne tåle selv den hardeste vinter, med kulde og iskaldt vann. Pelsen var praktisk talt vanntett, varm og så kort at snø og is ikke hang seg fast. En virkelig brukshund, preget av natur og klimaforhold.

Hvor rasen opprinnelig stammer fra finnes det mange teorier om. Den mest sannsynlige er at engelske, franske, portugisiske og spanske sjømenn hadde med seg hunder når de seilte ut på 1500 tallet, først som oppdagelsesreisende og senere som fiskere og handelsmenn. Det kan ha vært hunder av molossertype fra Frankrike, sennenhunder fra kontinentet eller St. Hubertushunder fra England.

Andre teorier går ut på at det er direkte etterkommere etter hunder fra Portugal og nært beslektet med en rase kalt Cane de Castro Laboreiro. Den kjente engelske oppdretteren Mary Roslin-Williams mente ganske bestemt at denne rasen var opphavet til labrador retrieveren i England.

Etter å ha sett hundene i arbeid på Newfoundland begynte engelske fiskere å bringe med seg hunder hjem. Engelske jegere ble interessert i rasen og den ble en populær jakthund. I "Lærebok for unge jegere" skriver Oberst Hawker: Langt den beste til enhver form for jakt. Ofte sort, ikke større enn en pointer, temmelig langt hode og snute, dyp i brystet, fine lemmer, kort glatt pels. bærer ikke halen høyt og hurtig i løp, svømming og kamp.

Importen av hunder stoppet opp på grunn av rabies tidlig på 1800-tallet. Med base i de individene som allerede var tatt inn til England startet velstående menn med oppdrett av denne robuste og pålitelige hundetypen. Arbeidskapasiteten ble høyt verdsatt og det lyktes dem å bygge opp en solid stamme med en viss typelighet.

Det har alltid vært diskutert om labradoren er en rase basert på originale hunder fra Newfoundland krysset med gamle engelske raser. Særlig ble pointeren hevdet å ha vært med i bildet, men ingen oppdrettere har noensinne innrømmet en slik krysning. Derimot har nok flat coated og curly coated retriever vært krysset inn uten at det har hatt noen negative konsekvenser for rasens særpreg, og da spesielt apporteringsegenskapene.

Antagelig var de fleste importere fra Newfoundland svarte, men det kan også ha forekommet gule. Den første gule labrador man kjenner er Ben of Hyde og de fleste gule labradorer stammer fra denne hunden. De gule var ikke særlig populære og ble ofte avlivet som valper.

Allerede før 1. verdenskrig var rasen godt etablert og ble anerkjent av den Engelske Kennelklubben i 1903. I tiden rundt krigsårene ble det foretatt en del innkryssing av andre raser og for å motvirke dette ble The Labrador Retriever Club stiftet i 1916. Klubbens medlemmer kom stort sett fra overklassen, dvs. de som brukte hundene på jakter ved de store godsene. En av de store personlighetene og drivkreftene fra starten var Lady Quinton Dick, senere kjent som Lady Lorna, Countess Howe med sine Banchory Labradors.

I mellomkrigsårene var rasen preget av "dual purpose", det vil si at hundene ble brukt både til jakt og utstilling. Men i denne perioden ble jaktprøver mer og mer viktig, noe som gjorde at rendyrkede jakthunder ble vanligere.

Andre verdenskrig medførte et nytt avbrekk i hundeavl, men noen av de mest interesserte klarte å holde på de beste av hundene sine. Blant disse var kjente oppdrett som Banchory, Sandylands, Whatstandwell, Holton, Ballyduff, Braeroy, Hiwood, Knaith, Liddly.

Etter krigen ble det igjen lov til å arrangere utstillinger og jaktprøver. Tilgangen på arbeid og mat var bedre og en generelt bedret levestandard, spesielt mulighet til egen bil, gjorde at aktivitetene med hund økte betydelig.

Nye oppdrettere kom til, men de ledende etter krigen var fortsatt Banchory, Sandylands, Ballyduff, Liddly og Knaith. Disse var med på å skape den moderne typen av labrador som vi kjenner i dag. Flere viktige oppdrettere markerte seg etter hvert, som f.eks. Blaircourt, Diant, Cornlands, Garshangan, Kinley, Heatheredge og Mansergh.

I perioden etter 1945 er det mange kjente linjer og hunder som har bidratt til de hundene vi har i dag. Spesielt må nevnes Ch. Ruler of Blaircourt, hans sønn Ch. Sandylands Tweed of Blaircourt, Tweeds barnebarn Ch. Sandylands Tandy og ikke minst Tandys søstersønn Ch. Sandylands Mark.

Norske offiserer som var i England under krigen hadde sett denne robuste og vennlige hunden fungere som glimrende apportør på jakter og blitt imponert. Den første importen til Norge var Barnawarne Brand i 1945, deretter kom den drektige tispene Knaith Caerlaverock Beetle. Sistnevnte importert av Bjart Ording, en av stifterne av Norsk Retrieverklubb i 1960.

Disse to var foreldre til de første norskregistrerte labradorene. Særlig på 1950 og 1960-tallet var rasen preget av en liten og snever avlsbase og lite planmessig avl. Den tidens mest kjente norske oppdretter var Tarald Jansen, kennel Vestvollen i Lillestrøm. Hans mest kjente hunder var Norges første champion, Ch. Lissi, hennes sønn Ch. Vestvollens Odin og den engelske importen Ch. Sandylands Rough Tweed.

Oppdrettere i Sverige hadde holdt på lenger og hadde også en bedre kvalitet på sine hunder. De mest kjente var Bat Brulin (Puhs kennel), Ing Mari og Inge E:son Thoor (Kamrats kennel) og Gunilla Andersson (Aroscas kennel).

De to toneangivende oppdrettene når det gjaldt planmessig avl på kvalitetshunder i Norge var Surprisings kennel (Eva og Ole Mjelde) og Licithas kennel (Anne og Harald Liland). Disse startet med hunder fra norske linjer, men innså snart at hvis kvaliteten skulle bedres, måtte det hentes inn avlsmateriale utenfra. Begge kennelene importerte hunder fra England og brukte avlshunder i Sverige, noe som hevet kvaliteten på rasen i Norge. Disse oppdrettet også de to mest markante avlshannene vi har hatt i Norge, Int & Nord UCh Licithas Blizzard og N UCh Surprisings Mathias. I en periode på 1980-tallet var disse to hannhundene med på å prege norsk labradoravl på en måte som gjorde hundene våre godt kjent i hele Skandinavia. De to finnes bak i stamtavlen til svært mange av de norske labradorene i dag.

Det var først på 1970-tallet at interessen for retrieveren som jakthund våknet. Den første jaktprøven ble arrangert i Asker i 1973 og 8 labradorer var påmeldt. Beste hund var Hrovans Yellow Plenty of Charm, som senere også ble svensk jakt champion.

Til ut på 1990-tallet var det i stor grad de samme hundene som deltok på utstillinger og jaktprøver og de stammet alle fra engelske "dual purpose"-linjer.

Etter hvert er det blitt mer spesialisering innenfor de ulike aktivitetene. Norge er i dag i samme situasjon som resten av verden - én rase, men to forskjellige typer.

### **Overordnet mål for rasen**

De langsiktige målene for rasen er følgende:

- Ivareta labradoren i forhold til rasestandard, mentalitet og jaktlig funksjon.
- Forbedre helsestatus hos rasen.
- Øke kunnskap og samarbeid om avl og oppdrett hos oppdrettere og hannhundeiere.
- Arbeide for at flest mulig avlsdyr og avkom undersøkes med hensyn på helse, mentalitet / bruksegenskaper og eksteriør.
- Arbeide for at flest mulig oppdrettere tar hensyn til resultatene i avlen sin og at det hersker et åpent og tolerant forhold mellom oppdrettere.

- Arbeide for et mest mulig åpent og inkluderende samarbeid, også mellom de forskjellige aktivitetsområdene.

## Rasens populasjon

### Populasjonsstørrelse

Tabell 1: Registreringssifre for de siste 5 årene

	Importer	Antall kull	Hannhunder	Tisper	Totalt
<b>2008</b>	45	139	401	437	883
<b>2009</b>	47	98	290	303	640
<b>2010</b>	58	121	325	381	764
<b>2011</b>	67	120	347	341	755
<b>2012</b>	49	97	288	307	644

Det ser ut til at registreringstallene har stabilisert seg på 600 – 800 per år. I tillegg til dette kommer importene som tas inn til Norge. Av de norske kullene som blir registrert hvert år er det to aktører på førerhundside som også driver oppdrett, nemlig kennelene Stifinneren og Veiviseren. Dette er hunder som kun brukes i førerhundskolenes arbeid/oppdrett og de er derfor ikke en del av det allment tilgjengelige avlsmaterialet.

Tabell 2: Oversikt over oppdrett på førerhundskolene siste 5 år

	Antall kull	Antall valper
<b>2008</b>	14	80
<b>2009</b>	12	71
<b>2010</b>	7	46
<b>2011</b>	7	40
<b>2012</b>	10	48

I tillegg til hos NKK registreres det labradorer også i NHL (Norges Hunder Landsforbund). Det finnes dessuten oppdrettere som ikke registrerer kullene sine i det hele tatt. Før ble ofte enkeltvalper fra oppdretterne registrert i NKK, men nå er ikke det mulig lenger etter at NKK besluttet å ikke lenger tillate registrering av deler av kull. Imidlertid er det noen av disse oppdretterne som ofte registrerer veldig små kull, så det kan nok hende at dette skjer til en viss grad likevel.

Antall labradorer med rene jaktlinjer ("field trial-typen") er økende og disse utgjør en egen genpool i forhold til den tradisjonelle typen. Stamtavlene er etter hvert helt forskjellige i mange generasjoner bakover og det er sjelden at det gjøres kombinasjoner på tvers av rasetypene.

Labradoren er den mest tallrike rasen på verdensbasis og det betyr at det finnes store populasjoner og mye avlsmateriale i mange land utenfor Skandinavia.

## Gjennomsnittlig kullstørrelse

Tabell 3: Oversikt over gjennomsnittlig kullstørrelse for alle kull født de siste 5 år

2008	2009	2010	2011	2012
6,03	6,05	5,83	6,75	6,13

Gjennomsnittlig kullstørrelse holder seg på rundt 6 valper i kullet eller litt over det. Det må bemerkes at dette er de valpene som er registrert og altså de som lever opp. Det er ikke uvanlig med kull bestående av 9 valper eller fler, men da er det ofte noen dødfødte valper eller noen som ikke lever opp av annen grunn.

## Effektiv populasjonsstørrelse

Mange oppdrettere bruker utenlandske hannhunder, noe som øker den effektive populasjonsstørrelsen. Det er ikke uvanlig at det brukes hannhunder i de andre nordiske landene eller at det tas inn fersk/frossen sæd fra hannhunder både i Europa og USA. Noen hannhunder har også blitt lånt inn til Norge for en periode.

## Innavlsgrad

NKKs Etiske grunnregler for avl og oppdrett slår fast at det ikke skal foretas paringer med en innavlsgrad på 25,0 eller høyere (helsøsken, far/datter, mor/sønn eller tilsvarende). Kombinasjoner med en innavlsgrad på 12,5 eller høyere bør unngås (halvsøsken eller tilsvarende). Innavlsgraden skal beregnes for 6 generasjoner, der kullet man gjør beregningen for utgjør 1. generasjon.

Oversikten nedenfor angir den gjennomsnittlige innavlsgraden per år for alle kull født de siste 5 årene. Kull født på noen av førerhundskolene er ikke tatt med i beregningen. Det er også angitt den høyeste innavlsgraden hos et enkelt kull samme år.

Tabell 4: Gjennomsnittlig innavlsgrad per år

	2008	2009	2010	2011	2012
Gjennomsnittlig innavlsgrad	1,5	1,6	1,8	1,5	1,2
Høyeste innavlsgrad på 1 kull	10,7	10,9	15,2	18,0	12,6



Gjennomsnittlig innavlsgrad har vært stabilt lav de siste 5 årene og det kan dessuten virke som det er en tendens til at den skal synke enda mer.

### **Bruk av avlsdyr**

Som en generell regel skal en hund ikke ha flere avkom enn 5% av antall registrerte hunder innen rasen i løpet av én generasjon (=5 år). Med dagens registreringstall vil dette si ca. 175 valper, noe som betyr at en overskridelse kun er mulig for hannhunder.

Det er i dag veldig liten tendens til matadoravl innen rasen og den gjennomsnittlige innavlsgraden er svært lav.

En liste over de hunder som gjennom årene har hatt flest avkom ligger på raseklubbens hjemmeside ([www.retrieverklubben.no](http://www.retrieverklubben.no)). I denne forbindelsen må man huske på at registreringstallet for noen år tilbake var atskillig høyere enn det er i dag og at grensen for anbefalt maksimalt antall valper dermed også var en del høyere.

### **Innhenting av avlsmateriale fra andre land**

Det er et utstrakt nordisk, og til dels også internasjonalt, samarbeid innenfor rasen. Utenlandsk avlsmateriale har i lang tid vært hentet spesielt fra England og de andre nordiske landene. I senere tid, med tilgang til flere muligheter når det gjelder transport av hundesæd, både fersk nedkjølt og frossen, har det også blitt vanligere med bruk av hannhunder fra både resten av Europa og USA. Også import av valper har forekommet, spesielt fra England og Sverige. I senere tid er det en hel del import av hunder fra land lenger øst i Europa.

I enkeltstående tilfeller har hannhunder fra England eller andre land blitt tatt inn for en kortere periode. Disse har da blitt brukt på norske tisper i de månedene de har oppholdt seg her i landet.

### **Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål**

Det er i dag en lav innavlsgrad i rasen og det er viktig å opprettholde eller ytterligere senke denne.

### **Prioritering og strategi for å nå målene**

- Opplysning om konsekvensene av innavl / matadoravl.
- Forutsatt dagens registreringstall bør en hannhund ikke ha mer enn ca. 175 avkom etter seg.

## Helse

### Generell beskrivelse av helsesituasjonen i rasen

Det er i løpet av 2013 foretatt en Helse- og Atferdsundersøkelse i samarbeid med Norges Veterinærhøgskole. Selv om antall innsendte svar dessverre ikke var så mange som forventet, vil undersøkelsen kunne gi en pekepinn på helsetilstanden innen rasen. I skrivende stund er ikke resultatene fra denne undersøkelsen klare ennå.

### Forekomst av helseproblemer, sykdommer og/eller defekter

Nedenfor følger en oversikt over de vanligste helseproblemer som forekommer hos labrador. Selvfølgelig kan også andre og mer sjeldne sykdommer / problemer forekomme, så listen vil aldri kunne bli fullstendig. I følge både NKKs Etsiske grunnregler for avl og oppdrett og NRKs regler for oppføring av kull på klubbens valpeliste skal det kun avles på klinisk friske hunder.

## Leddlidelser

**HD** (hofteledds dysplasi): Et ikke optimalt utformet hofteledd (kuleledd mellom lårbein og bekken) gir en raskere leddslitasje. Den endelige utformingen av hofteleddet er ikke klar før skjelettet er modent, derfor er aldersgrensen for offisiell avlesning av røntgenbilder satt til 12 måneder. HD er gjenstand for et bekjempelsesprogram, det vil si at det kreves kjent HD-status for begge foreldre for å kunne registrere et labradorkull i NKK. Det registreres heller ikke valper etter hunder med diagnosen E (HD graderes fra A til E, der A og B er fri og E er sterk grad). HD har sin bakgrunn i svært mange forskjellige faktorer, både miljømessige og genetiske, og det er derfor viktig at så mange individer som mulig blir røntgenfotografert og avlest. HD-indeks er relativt ferskt i Norge og et nyttig verktøy i avlsarbeidet. Indeksen gir bredere informasjon enn bare et enkelt individs diagnose, i og med at også slektingers og eventuelle avkoms resultater teller med. Kun hunder i NKKs database vil inngå, så indeksen blir ufullstendig for importere. Dersom det blir mulig i fremtiden er det ønskelig med en felles nordisk HD-indeks. Rasen har en relativt høy prosent som røntgenfotograferes og en stor prosent av disse er fri.

Tabell 5: HD- resultater siste 10 år (2003 – 2012)

Årstall	Antall avkom	Antall røntget	Fri	Svak	Middels	Sterk
2003	544	328 (60,3%)	259 (79%)	38 (12%)	21 (6%)	10 (3%)
2004	685	434 (63,3%)	372 (86%)	35 (8%)	16 (4%)	11 (2%)
2005	685	395 (57,7%)	348 (88%)	23 (6%)	17 (4%)	7 (2%)
2006	684	388 (56,7%)	335 (86%)	23 (6%)	22 (6%)	8 (2%)
2007	704	387 (55%)	340 (88%)	25 (6%)	16 (4%)	6 (2%)
2008	835	492 (59%)	430 (87%)	32 (7%)	19 (4%)	11 (2%)
2009	589	277 (47%)	236 (85%)	21 (8%)	14 (5%)	6 (2%)
2010	707	356 (50%)	308 (87%)	30 (8%)	17 (5%)	1 (0,2%)
2011	703	270 (38,4%)	225 (83%)	25 (9%)	18 (7%)	2 (1%)
2012	595	178 (30%)	154 (87%)	13 (7%)	10 (5,5%)	1 (0,5%)

**AA** (albueleddsartrose): AA betyr at det har oppstått forkalkninger i albueleddet. Hos den unge hunden kommer disse vanligvis som en følge av bruskskader, noe som er smertefullt og kan gi halthet i perioder eller hele tiden gjennom oppveksten. Det er en relativt stor prosent som røntgenfotoграфeres rutinemessig og de fleste er fri. Akkurat som for HD hadde det vært ønskelig med en AA-indeks.

Tabell 6: AD-resultater siste 10 år (2003 – 2012)

Årstall	Antall avkom I	Antall røntget	Fri	Svak	Middels	Sterk
2003	544	259 (47,6%)	222 (86%)	18	14	5
2004	685	353 (51,5%)	334 (95%)	11	4	4
2005	685	313 (45,7%)	287 (92%)	15	7	4
2006	684	325 (47,5%)	294 (90%)	17	10	4
2007	704	333 (47,3%)	303 (91%)	17	8	5
2008	835	418 (50%)	388 (93%)	12	10	8
2009	589	235 (40%)	215 (91%)	11	5	4
2010	707	328 (46,4%)	298 (91%)	10	14	6
2011	703	233 (33,1%)	210 (90%)	9	5	9
2012	595	162 (27,2%)	144 (89%)	4	8	6

Tabell 7: HD og AD - gjennomsnitt for labrador siste 10 år

Antall avkom: 6731	HD	HD %	AD	AD %
Totalt	3505	52,1%	2959	44%
Fri	3007	85,8%	2695	91,1%
Svak	265	7,6%	124	4,2%
Middels	170	4,9%	85	2,9%
Sterk	63	1,8%	55	1,9%

## Arvelige øyesykdommer

**PRA** (Progressiv Retinal Atrofi): Økende svinn av netthinnen og dens synsceller som alltid fører til at hunden etter hvert blir blind. Sykdommen starter med symptomer på nedsatt syn, først og fremst i skumring / mørke, ved 4 til 6 års alder. Det finnes flere typer av PRA, men den langt vanligste er prcd-PRA. Etter at det kom en gentest for denne typen er PRA blitt svært uvanlig. Testresultatet kan registreres i DogWeb og gentesten bør brukes dersom det finnes risiko for anleggsbærere.

**RD** (Retinal Dysplasi): En defekt i begge øyne som medfører løsning av netthinnen i større eller mindre grad. Ved total RD er netthinnen kraftig misdannet og som regel er hunden født blind. Dette er en arvelig lidelse med recessiv arvegang og det finnes per i dag ingen gentest. Total RD er en svært uvanlig lidelse.

Ved geografisk RD er det et stort misdannet område i den øvre delen av netthinnen, noe som antagelig gir nedsatt syn. Bakgrunnen er sannsynligvis arvelig, men arvegangen er ukjent. Multifokal RD gir mange små eller noen litt større folder i netthinnen og er sannsynligvis arvelig, men med ukjent arvegang. RD av geografisk og multifokal type forekommer kun sporadisk og er ikke spesielt vanlig.

**HC** (Hereditary Cataract / grå stær): Fortetninger i linsen. Ved total katarakt er hele linsen fortettet og hunden er blind på det øyet. Ved katarakter som ikke er totale beskrives beliggenheten (bakre polær, fremre y-søm, kortikal). Total katarakt diagnostiseres svært sjelden hos labrador. I de få tilfellene det forekommer er det oftest som følge av at hunden har PRA. Katarakt av typene bakre polær, fremre y-søm og kortikal er ikke helt uvanlige hos rasen og diagnostiseres i omtrent like stor andel. Det kan imidlertid virke som disse kataraktene sjelden utvikler seg i vesentlig grad hos labrador og derfor ikke later til å påvirke synet nevneverdig.

Når det gjelder arvelige øyesykdommer foreligger det avlsanbefalinger gitt av de autoriserte øyelyserne i Norge. Disse kan finnes på linken: <http://www.vetnett.no/autorisert-oyelyser>

## Hudsykdommer

**Ørebetennelse** (otitis externa): Inflammasjon i det ytre øret er relativt vanlig hos hunder og labradoren er ikke noe unntak. Årsaken kan være bakterier, sopp eller en kombinasjon av disse. Også øreskabb kan være årsak til ørebetennelse, oftest hos hunder som har mye kontakt med katter.

**Våteksem** (overfladisk pyodermi/hot spot): En lokal hudinfeksjon som oppstår svært raskt og er forårsaket av hudstafylokokker. Huden blir sår, rød og full av illeluktende og klissete puss. Det er større forekomst under varme og fuktige forhold, som f.eks. etter bading på varme sommerdager, men oppstår også under andre forhold.

**Allergi:** Hos hund gir allergi fremfor alt symptomer fra huden i form av kløe, spesielt i hoderegionen, armhulene og potene. Også stadig tilbakevendende ørebetennelser kan være et symptom på allergi. Problemene starter vanligvis mellom 1 og 3 års alder og har sin bakgrunn i en arvelig disposisjon.

### Andre arvelige tilstander

**CNM** (CentroNuclear Myopathy): En alvorlig progredierende muskelsykdom som begynner å vise seg i alderen mellom 2 og 5 måneder. Det er liten eller ingen forekomst i Norge, men sykdommen er kjent fra Sverige, først og fremst innenfor jaktlinjer. Det foreligger en gentest som bør brukes ved risiko for anleggsbærere i stamtavlen. CNM bør derfor heller ikke bli noe stort problem i fremtiden.

**EIC** (Exercise Induced Collapse): Ustøhet, spesielt i bakparten, og kollaps i forbindelse med intens fysisk aktivitet kombinert med stress. Problemet er lite kjent blant veterinærer, noe som tyder på få problemer med klinisk manifestasjon. Det finnes en gentest tilgjengelig.

**HNPk** (Hereditary Nasal ParaKeratosis): Gir "tørr nese" i større eller mindre grad, nesebrusken blir ru og danner sprekker. Dype sprekker vil være smertefulle og disse kan også begynne å blø. Nesebrusken er normal fra starten, men forandrer seg når unghunden er mellom 6 måneder og 1 år gammel. Nå er en gentest tilgjengelig.

**Dvergvekst:** Forekommer sporadisk og en gentest er tilgjengelig.

## Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

Langsiktige mål:

- Forbedre helsestatusen hos labradoren.
- Øke kunnskap om avl og oppdrett hos oppdrettere og hannhundeiere.

Kortsiktige mål:

- Slutføre Helse- og atferdsundersøkelsen og vurdere resultatene når de foreligger.
- Foreslå målsetninger og tiltak på bakgrunn av undersøkelsesresultatene.
- Opprettholde og helst øke andelen hunder som blir røntgenfotografert og øyelyst.

## Prioritering og strategi for å nå målene

- Gi oversiktlig informasjon om helsestatus på rasesiden.

## Mentalitet og bruksegenskaper

### Jaktprøver, bruksprøver og mentaltester

#### Jaktlig funksjon

Tilstrekkelig kunnskap for å kunne gjøre korrekte vurderinger av dette foreligger neppe i dag, da det må tas utgangspunkt i de norskfødte labradorer som har startet i begynnerklasse på B-prøve . Hvor mange individstarter er det i løpet av f.eks. de siste 10 år og hvor stor prosentandel av antall norskfødte valper utgjør det? Spørsmålet er om det er nok til å utgjøre et representativt utvalg av rasen totalt hva gjelder jaktlige egenskaper og hvordan disse utvikler seg og ivaretas.

Tabell 8: Antall starter på B-prøver i 2012 fordelt på rase

STARTER	Tot	Lab	Flat	Golden	Toller	Ches	Curly	Ukjent
Påmeldte STARTER	998	367	380	171	42	23	13	2
Startende	903	328	344	157	36	23	13	2
Trukket	37	15	12	7	3	0	0	0
IM	58	24	24	7	3	0	0	0

Tabell 9: Antall individer på B-prøver i 2012 fordelt på nasjonalitet

HUNDER	Tot	Norske	Svenske	Danske	Finske
Påmeldte HUNDER	355	277	58	18	2
Startet 1 eller flere ganger	334	257	57	18	2
Kom ikke til start	21	20	1	0	0

Tabell 10: Antall individer på B-prøver i 2012 fordelt på rase

HUNDER	Tot	Lab	Flat	Golden	Toller	Ches	Curly	Ukjent
Påmeldte HUNDER	355	142	122	59	21	7	3	1
Startet 1 eller flere ganger	334	132	120	52	19	7	3	1
Kom ikke til start	21	10	2	7	2	0	0	

Man kan også se på oppnådde premieringer i forhold til antall startende i klassen. Er dagens jaktprøver lagt opp på en slik måte i innhold og utfordring at hundene gis muligheter til å vise sine iboende egenskaper? Gir prøveprestasjonene grunnlag for den egenskapsvurderingen vi ønsker? Vil oppnådde premiegrader gi oss et godt nok grunnlag for å kunne si hvordan de jaktlige egenskapene utvikler seg over tid?

Det er en kjensgjerning at labradoren i dag er en todelt rase. Det medfører utfordringer / fordeler / ulemper når mentalitet og bruksegenskaper skal beskrives for rasen som helhet med de samme måleredskaper for begge typer. Er dette en riktig måte å gjøre det på?

### Målsetninger:

Det er ønskelig med et mye bredere grunnlagsmateriale/høyere deltakerantall av unge hunder for å kunne gjøre en god vurdering av utviklingen når det gjelder de jaktlige egenskapene hos rasen.

- Flere startende på B-prøver, spesielt i begynnerklasse. Det er ønskelig med en økning i antall startende hunder på 10% per år.

### Tiltak:

- Utfordre oppdrettere til å komme med forslag til tiltak gjennom oppdretterforum, raseråd, jaktkomite, styret o.s.v.
- Da nettopp de jaktlige egenskapene er så grunnleggende for labradorens atferd, bør det vurderes om det kanskje kan være andre former for prøver/tester som også kan brukes for å beskrive disse egenskapene.
- Presentasjon av retrieverens jaktlige egenskaper og funksjon på hjemmesiden, evt. ved hjelp av film. Noe for media- og profileringskomitèen?
- Utdanning av flere jaktinstruktører.
- For å imøtekomme et større behov for bevegelige B-prøver kan det fremmes forslag om å endre utdanningen for jaktprøvedommere. Kanskje kan utdanningen gjøres klasse for klasse for funksjon kun i de klassene man har tatt utdanning for?
- Motivere til å gjøre bevegelige prøver enda mer tilgjengelige og attraktive.
- Innføre C-prøver (som i Danmark). Disse oppfattes som mindre alvorlige og det er lettere å få folk til å stille når resultatene ikke er offisielle.



- Apporteringsøvelser legges inn som en naturlig del i klubbens valpe- og dressurkurs for å vekke interessen for aktiviteten hos eierne og gi lyst til å trene videre mot prøve.

### Blodspor/fersksporprøver

Labradoren fungerer utmerket også på blod-/fersksporprøver og som ettersøkshund. Det er i dag totalt 145 labradorer som er godkjente ettersøkshunder. Rasen ligger som nr. 12 i antall godkjente, som største rase etter de klassiske "storviltjakthundene" og foran spaniels.

#### Målsetting:

- Opprettholde dagens deltakerantall innen disse aktivitetsformene.

#### Tiltak:

- Opprettholde Retrieverklubbens tilbud gjennom aktiv bruk av sporkomiteén og avdelingenes sporprøver.
- Legge til rette for og oppfordre til et bredere samarbeid med Jeger- og fiskerforeninger om prøver og arrangementer.

### Mentaltester

Det er ikke rapportert fra noe hold om spesielle problemer med mentaliteten hos labradoren. Det er i dag liten kjennskap til hvor mange hunder som blir mentaltestet hvert år og hvilke resultater som oppnås. Førerhundskolene og Politi/Tollvesen gjennomfører tester før hundene får starte et utdanningsløp. Det finnes en del ulike utgaver av mentaltester og innholdsmessig er de noe forskjellig oppbygd i øvelsene som danner testgrunnlaget.

Det er ønskelig med en form for egenskapsvurdering spesielt beregnet på retrievere, gjerne med mulighet for vurdering av hele kull. I Sverige tas en slik beskrivelse offisielt i bruk fra starten av 2014 (Funktionsbeskrivning retriever).

#### Målsetting:

- Starte opp med egenskapsvurdering / funksjonsanalyse spesielt tilpasset retrievere.

#### Tiltak:

- Undersøke planene for de svenske funksjonsanalysene.
- Studieturer til Sverige.

### Mentalitet og bruksegenskaper i forhold til rasestandarden

Rasestandarden sier følgende om atferd og temperament: Godlynt, meget aktiv. Utmerket luktesans, mykt bitt, meget glad i vann. Tilpasningsdyktig og hengiven. Intelligent, ivrig og lydig med en sterk vilje til å tilfredsstille. Vennlig uten spor av aggressivitet eller skyhet.

Til tross for den popularitetsøkningen som labradoren var gjennom på 1970- og 1980-tallet har mentaliteten holdt seg stabilt god.

## Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

Langsiktig mål: Funksjonsbeskrivelse utviklet spesielt for retrieverrasene.

Kortsiktig mål: Avdelingene bør arbeide for å kunne avholde MH-tester

## Prioritering og strategi for å nå målene

Studieturer til Sverige? Arbeidsgruppe. Oppfordre oppdrettere til å få med valpekjøpere på test i Sverige.

## Atferd

### Atferdsproblemer

Det er lite atferdsproblemer hos rasen som kommer av et dårlig utgangspunkt.

Noen eiere har problemer med hundens atferd pga. at de har urealistiske forventninger til hva en labrador egentlig er. De kjenner for lite til at det er en svært aktiv rase med høyt energinivå og stor arbeidslyst. Dersom eieren tror og forventer at labradoren automatisk er en rolig, barnevennlig og lydlig hund kan det veldig lett ende med stor skuffelse.

En del labradorer er oversosiale og eiere har ofte problemer med at hundene er svært ivrige etter å hilse på andre hunder og mennesker man møter. De kan da være ganske voldsomme i sin atferd og hopper også ofte opp.

Det er til dels forskjellige problemstillinger hos de to ulike rasetypene.

For å forme en labrador til den fantastiske hunden den kan bli kreves stor egeninnsats. En god oppdragelse er viktig og hunden må også gis passende fysisk og mental trening.

Av andre problemer som noen ganger kan oppstå kan nevnes:

- ✓ sterk kjønnsdrift hos hannhunder, noe som av og til gir seg utslag i f.eks. hannhund aggressivitet og hyperseksuell atferd.
- ✓ uønskede atferdsendringer i puberteten ("tenåringsproblemer").
- ✓ høyt stressnivå / ekstrem livlighet.
- ✓ stor trang til biting på ting og inventar.

Resultater fra Helse- og atferdsundersøkelsen vil kunne gi mer informasjon under dette punktet.

## Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

- Ivareta labradorens gode mentale egenskaper.

## Prioritering og strategi for å nå målene

- Unngå bruk av problemhunder i avl.
- Kurstilbud til hunder og eiere.
- Opplæring av oppdrettere – sosialisering av valper, stell av kull etc.
- God informasjon til nye labradoreiere.

## Eksteriør

### Eksteriørbedømmelser

Det er en tendens over tid til endring av eksteriøret hos rasen. Dersom man sammenligner med hunder fra mange år tilbake kan man se at dagens hunden generelt har noe kortere bein, er litt tyngre, har noe kortere snuter og noen ganger litt lenger og mer åpen pels. Hos jakttypen sees ofte for dårlig pels, lyse øyne, spinkel bygning og smalt snuteparti.

All konkurranse gir ekstreme varianter og dette gjelder både for utstilling og jaktprøve.

### Overdrevne eksteriørtrekk

- Alt for tunge / fete hunder forekommer. Det er en arbeidende hund.

### Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

Langsiktig mål:

- Bevare et eksteriør som er egnet for arbeidet rasen er skapt for. Økt fokus på eksteriør hos jakttypen.

### Prioritering og strategi for å nå målene

- Eksteriørdommere inviteres til jaktprøver og jaktprøvedommere inviteres til eksteriørdommerkonferanse.
- Ekstreme trender i rasen tas opp på eksteriørdommerkonferanser. Det er lite ønskelig med overdrifter.
- Øke forståelsen for at labradoren er en jakthund. Eksteriørdommerne må ta hensyn til det.

### Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

Langsiktige mål:

- Unngå overdrifter. Unngå at konkurranseaspektet blir det mest fremtredende.
- Øke forståelsen hos utstillingsdommerne for at labradoren er en arbeidende hund.
- Øke forståelsen for at også en jakthund tjener på å ha et funksjonelt eksteriør og skal oppfylle standardens krav til rasen.

Kortsiktige mål:

- Alle jaktpremierte hunder, uansett hvilken klasse de er meldt på i, bør kunne delta i konkurransen om utstillingens beste jaktpremierte labrador.
- Ønskelig at eksteriørdommere skal ha vært på jaktprøve for retrievere.
- Ønskelig å få med jaktprøvedommere på eksteriørdommerkonferanse.

### Prioritering og strategi for å nå målene

- Bevisstgjøring av oppdrettere og hannhundeiere.

## Oppsummering

### Prioritering av viktige kortsiktige og langsiktige mål

- Det er et faktum at rasen er delt. Det er en viktig målsetning å øke forståelsen for andre aktiviteter enn den man er mest interessert i selv og gjerne også være med på disse.
- Det er ønskelig at labradoreiere og -oppdrettere blir mer engasjerte i å ivareta labradorens bruksegenskaper og rasestandard på tvers av interesseområder.
- Opprettholde/bevare en lav innavlsgrad. En hannhund bør ikke ha fler avkom enn 5% av siste 5 års registreringer.

### Plan for videre arbeid i klubben

- Fortsatt stort fokus på RAS, skal oppdateres jevnlig.
- Apporteringsforberedende kurs i avdelingene.
- Eget rasearrangement.
- Spesiell funksjonsanalyse for retrievere.

## Henvisning

Liste over hunder med flest avkom ligger på raseklubbens hjemmeside ([www.retrieverklubben.no](http://www.retrieverklubben.no))